CYKL: HISTORIA POLSKI

Katastrofa smoleńska

10 kwietnia 2010 roku — tragedia polskiej delegacji lecącej do Katynia

Autor: Dmytro Bilash

Stowarzyszenie Polaków w Humaniu „Ognisko”

3 października 2026

96 osób. Nikt nie przeżył.

Delegacja leciała na obchody 70. rocznicy zbrodni katyńskiej. Zginęła kilkaset metrów od lotniska w Smoleńsku.

PLAN

Plan prezentacji

01 Lot do Katynia

02 Ofiary katastrofy

03 Przebieg 10 kwietnia 2010

04 Żałoba narodowa

05 Raport MAK i komisja Millera

06 Podkomisja smoleńska

07 Śledztwo prokuratury

08 Pamięć i spór

I

Lot do Katynia

Rocznica zbrodni z 1940 roku miała być chwilą pamięci i pojednania.

KWIECIEŃ 2010

Obchody 70. rocznicy Katynia

7 kwietnia 2010 roku w Katyniu odbyły się uroczystości z udziałem premierów Polski i Rosji, Donalda Tuska i Władimira Putina.

Trzy dni później, 10 kwietnia, do Katynia leciała delegacja z prezydentem Lechem Kaczyńskim na czele, by uczcić ofiary zbrodni z 1940 roku.

Leciała samolotem Tu-154M nr 101 z 36. Specjalnego Pułku Lotnictwa Transportowego.

OFIARY

Kto zginął?

Para prezydencka

Prezydent RP Lech Kaczyński i jego żona Maria Kaczyńska.

Ostatni prezydent na uchodźstwie

Ryszard Kaczorowski, który w 1990 roku przekazał insygnia władzy II RP Lechowi Wałęsie.

Państwo i wojsko

Parlamentarzyści, szefowie instytucji (m.in. NBP i IPN) oraz najwyżsi dowódcy Wojska Polskiego.

Pamięć i Solidarność

Duchowni, przedstawiciele Rodzin Katyńskich, Anna Walentynowicz, a także załoga i funkcjonariusze BOR.

II

10 kwietnia 2010

Poranek, który zmienił Polskę.

CZAS POLSKI

Przebieg lotu

ok. 7.15	Na lotnisku Smoleńsk-Siewiernyj ląduje Jak-40 z dziennikarzami. Załoga ostrzega przed gęstą mgłą.
7.27	Tu-154M startuje z warszawskiego Okęcia.
przed 8.40	Rosyjski Ił-76 dwukrotnie próbuje lądować i odlatuje na inne lotnisko. Widoczność spada do kilkuset metrów.
8.41	Podczas podejścia do lądowania Tu-154M schodzi zbyt nisko, zderza się z drzewami i rozbija przed pasem startowym.

III

Żałoba

Polska zatrzymała się na tydzień.

10–18 KWIETNIA 2010

Tydzień żałoby narodowej

Tysiące ludzi przychodziły pod Pałac Prezydencki na Krakowskim Przedmieściu z kwiatami i zniczami.

Kondolencje płynęły z całego świata — także od zwykłych Rosjan, którzy składali kwiaty przed polskimi placówkami.

18 kwietnia parę prezydencką pochowano w krypcie na Wawelu. Pozostałe ofiary spoczęły m.in. na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

FOTOGRAFIE

Miejsca pamięci

Krakowskie Przedmieście, kwiecień 2010.

Pomnik Ofiar Tragedii Smoleńskiej, Warszawa (2018).

Miejsce katastrofy pod Smoleńskiem.

IV

Badanie przyczyn

Kilka komisji, różne wnioski i spór, który trwa do dziś.

USTALENIA

Trzy raporty

MAK (Rosja), styczeń 2011

- Winą obarczono wyłącznie polską załogę i jej przełożonych
- Polskie władze uznały raport za niepełny i jednostronny

Komisja Millera, lipiec 2011

- Zejście poniżej wysokości minimalnej we mgle i spóźnione odejście na drugi krąg
- Błędy w szkoleniu i organizacji 36. pułku
- Także błędy rosyjskich kontrolerów lotu

Podkomisja Macierewicza, 2016–2023

- Teza o wybuchach na pokładzie
- Wniosek o „bezprawnej ingerencji strony rosyjskiej”
- „Anulowanie” raportu Millera w 2018 roku

2010–2025

Kolejne etapy wyjaśniania

2010	Śledztwo wszczyna prokuratura wojskowa. Od 2016 roku prowadzi je Zespół Śledczy nr 1 Prokuratury Krajowej.
2011	Raporty MAK (styczeń) i komisji Jerzego Millera (29 lipca).
2016–2022	Podkomisja MON pod przewodnictwem Antoniego Macierewicza; raport techniczny (2018) i końcowy (2022).
2024	Nowy rząd likwiduje podkomisję. Zespół MON ocenia jej prace krytycznie; władze uznają raport Millera za jedyny obowiązujący.
wrzesień 2025	Prokuratura stawia Antoniemu Macierewiczowi zarzut ujawnienia informacji niejawnych.

LICZBY

Śledztwo prokuratury

ok. 2000

tomów akt sprawy

1000+

przesłuchanych świadków

2019

powołanie międzynarodowego zespołu biegłych z USA, Irlandii, Wielkiej Brytanii i Węgier

Prokuratura weryfikuje równolegle wiele wersji. Według jej informacji opinie biegłych po powtórnych sekcjach nie pozwalają stwierdzić działania materiału wybuchowego. Wrak i rejestratory wciąż są w Rosji.

Spór o Smoleńsk głęboko podzielił polskie społeczeństwo.

Pamięć o 96 ofiarach może i powinna łączyć ponad podziałami politycznymi.

SPÓR PUBLICZNY

Dwa sposoby rozumienia katastrofy

Wypadek lotniczy

- Stanowisko komisji Millera i obecnych władz państwa
- Przyczyny: pogoda, błędy proceduralne i szkoleniowe, błędy kontrolerów
- Teza o wybuchu oceniana jako niepotwierdzona

Hipoteza zamachu

- Stanowisko podkomisji Macierewicza i części polityków PiS
- Argumenty: rzekome ślady eksplozji, brak zwrotu wraku, nieprzejrzystość Rosji
- Zwolennicy uważają krytykę podkomisji za motywowaną politycznie

PAMIĘĆ

Smoleńsk i Katyń

Ta sama droga

Delegacja leciała oddać hołd ofiarom zbrodni z 1940 roku. Wśród ofiar katastrofy byli członkowie Rodzin Katyńskich.

Druga tragedia

Dla wielu Polaków 10 kwietnia stał się „drugim Katyniem” — kolejną stratą elit związaną z tym samym miejscem.

Wspólny kwiecień

Kwiecień jest w Polsce miesiącem pamięci: 13 kwietnia o Katyniu, 10 kwietnia o Smoleńsku.

LEKCJE

Wnioski i zmiany po katastrofie

Rozwiązanie pułku

36. Specjalny Pułk Lotnictwa Transportowego rozwiązano w 2011 roku.

Nowe zasady lotów

Zaostrzono zasady organizacji lotów najważniejszych osób w państwie.

Nowe samoloty

Państwo kupiło nowe samoloty dla VIP-ów, m.in. Boeingi 737 i Gulfstreamy.

Upamiętnienie

Pomniki w Warszawie, kwatera na Powązkach, tablice w wielu miastach Polski i świata.

Źródła i literatura

1. Prokuratura Krajowa: komunikaty o śledztwie w sprawie katastrofy Tu-154M (2024–2025).
2. Komisja Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego: Raport końcowy z badania zdarzenia lotniczego Tu-154M nr 101 (29 lipca 2011).
3. dzieje.pl: „16 lat po katastrofie smoleńskiej — najważniejsze wydarzenia”.
4. Ministerstwo Obrony Narodowej: informacja o ustaleniach zespołu badającego prace podkomisji smoleńskiej (2024).
5. Sejm RP: informacja rządu z 26 stycznia 2024 r.
6. Rzeczpospolita, PAP: materiały rocznicowe o śledztwie (2024–2025).

Prezentacja przedstawia stanowiska różnych stron sporu na podstawie źródeł publicznych.

Pamięci 96 ofiar

10 kwietnia 2010 — Smoleńsk.

Dmytro Bilash · Stowarzyszenie Polaków w Humaniu „Ognisko”